



## ประเมินศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา Assessment of Tourism Management Potential of Khao Kho Hong, Hat Yai District, Songkhla Province.

อรวรรณ พินชนะ<sup>1\*</sup>, เจตน์สฤกษ์ สักขพันธ์<sup>2</sup> และชุตินา หวังเบญจหมัด<sup>3</sup>

Orawan Pinchana<sup>1\*</sup>, Jedsarid Sangkapan<sup>2</sup> and Chutima Wangbenmad<sup>3</sup>

<sup>1</sup> นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการและพัฒนาธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

<sup>1</sup> Graduate student, Department of Master of Business Administration, Faculty of Management and Business Development, Hatyai University.

<sup>2</sup> อาจารย์ ดร., คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

<sup>2</sup> Lecturer Dr., Faculty of Political Science, Hatyai University.

<sup>3</sup> อาจารย์ ดร., คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

<sup>3</sup> Lecturer Dr., Business School, Hatyai University.

\*Corresponding author, E-mail: pinchana210439@gmail.com

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวและความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อนำผลศึกษาให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้การดำเนินการวิจัยเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา เทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลเมืองคอหงส์ ผู้นำชุมชนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 5 ปี และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม, ร้านค้าจำหน่ายสินค้า, รถโดยสาร) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง พร้อมการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม นำข้อมูลการสัมภาษณ์ทั้งหมดมาวิเคราะห์ และจำแนกข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีแหล่งสถานที่ที่โดดเด่น และสามารถเป็นจุดดึงดูดให้กับนักท่องเที่ยวได้ 3 แหล่ง คือ ยอดเขาคอหงส์ สวนสาธารณะหาดใหญ่ และวัดเจติยีสแดนเลส เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ที่มีความโดดเด่น และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นที่นิยมและเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากสภาพแวดล้อมมีความเป็นธรรมชาติ บรรยากาศร่มรื่นเหมาะสำหรับไปพักผ่อนหย่อนใจ และมีจุดสักการะให้กราบไหว้บูชา แต่ทั้งนี้สิ่งที่จะต้องปรับปรุง สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ 1) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น รถขนส่งบริการภายในแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านการบริการ เช่น เพิ่มจำนวนร้านอาหาร และร้านจำหน่ายของที่ระลึก ร้านอาหารให้มีความหลากหลาย ห้องน้ำควรซ่อมบำรุง และเพิ่มจุดบริการห้องน้ำที่สามารถใช้งานได้สะดวก และ 3) การเพิ่มความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว

**คำสำคัญ:** ศักยภาพการท่องเที่ยว, เขาคอหงส์



## Abstract

The research is to assess the potential for tourism management and opinions on the needs of stakeholders of Khao Kho Hong, Hat Yai District, Songkhla Province in order to bring the results of the study into the policies of government agencies and the private sector for planning and the development of tourist attractions. The research method was used an in-depth interview. The key informants were representatives from Songkhla provincial administrative organization, Hat Yai city municipality, Kho Hong municipality, local community leaders, village health volunteers, people who lived in the community at least 5 years and the entrepreneurs related to tourism industry (food and drink business, retail store, transport). The collecting data by semi-structured interview and non-participant observation. All interviews were analyzed using the content analysis.

The study found that tourist attractions in Khao Kho Hong, Hat Yai District, Songkhla Province: there are outstanding places and can be a point of attraction for tourists from 3 sources Kho Hong Peak, Hat Yai Public Park and Wat Chedi Stainless. It was a unique natural and cultural attraction and the popular tourist's destination because the natural atmosphere was good for relaxing and there is a place for worshipping. However, there were things that should be improved 1) the accessibility of tourist such as service transportation 2) the service facilities such as increase the various of food and beverage outlets, maintain an old toilets and made the toilets more accessible, and 3) increase of a safe environment in tourist destination.

**Keywords:** Potential of Tourism Management, Khao Kho Hong

## บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนา และส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศ สามารถสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประเทศและประชาชนทุกระดับชั้น ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทั้งสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีความสวยงามติดอันดับโลก มีเอกลักษณ์ และมีความพร้อมในการรับรองนักท่องเที่ยว หลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 เริ่มดีขึ้นในปี พ.ศ. 2565 ส่งผลให้มีรายได้จากการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยวสะสมตั้งแต่ เดือนมกราคม-เดือนกรกฎาคม 2565 จำนวน 3.50 แสนล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 179.98 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565) และในปี 2566 คาดการณ์ว่าการท่องเที่ยวของคนไทยยังเติบโตต่อเนื่อง กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เปิดเกม โครงการ “ปีท่องเที่ยวไทย 2566” เร่งเครื่องยกระดับห่วงโซ่อุปทาน กระตุ้นตลาดคุณภาพสู่ความยั่งยืน โดยการสร้างความพร้อมของสถานที่ท่องเที่ยว และมุ่งพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เป็นเลิศ ทั้งนี้โครงการจะสำเร็จไม่ได้เลย หากขาดความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงคนไทยทุกคนที่จะต้องร่วมกันเป็นเจ้าบ้านที่ดี ร่วมกันทำด้วยใจ Heart-crafted ดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากทั่วทุกมุมโลก เสมือนญาติมิตรและแขกของประเทศไทย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566)



จังหวัดสงขลาซึ่งเป็นเมืองหลักของภาคใต้ตอนล่าง มีประชากรมากเป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่ง โดยแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยม ซึ่งอำเภอหาดใหญ่ มีความโดดเด่นที่สุดในเรื่อง หาดใหญ่เป็นสวรรค์ของนักช้อปปิ้ง มีตลาดกิมหยงที่เป็นศูนย์กลางการซื้อขายสินค้าต่าง ๆ ทั้งจากในและนอกประเทศ อีกทั้งยังมีอาหารการกินอร่อย ๆ มากมาย (แผนพัฒนาจังหวัดสงขลา พ.ศ. 2566 - 2570) หากแต่เขาคอหงส์ ซึ่งเป็นภูเขาหินป่าสีเขียวผืนสุดท้ายของเมืองหาดใหญ่ตั้งอยู่ในสวนสาธารณะ หาดใหญ่ เป็นที่พักผ่อนสูดอากาศบริสุทธิ์เปรียบเสมือนปอดฟอกอากาศของชาวหาดใหญ่ ด้านบนของยอดเขาเป็นจุดที่สามารถชมเมืองหาดใหญ่ และพระอาทิตย์ตกได้สวยที่สุดและยังเป็นທີ່ประดิษฐานของพระพุทธรูปปางห้ามญาติ เป็นพระพุทธรูปประจำเมืองหาดใหญ่ และยังมีกระเช้าลอยฟ้าเส้นทางขึ้นไปสักการะท้าวมหาพรหม และพระโพธิสัตว์เจ้าแม่กวนอิม รวมทั้งสถานที่ท่องเที่ยวภายในสวนสาธารณะ หาดใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจคนในพื้นที่นิยมไปวิ่งออกกำลังกายยามเย็น และยังมีกิจกรรมในพื้นที่ เช่น การระบายสีตุ๊กตาปูนพลาสเตอร์ การให้อาหารปลา เรือปั่นชมวิว อีกทั้งวัดเจติยีสถานเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นสวยงาม และแปลกตาโดยโครงเหล็กขององค์พระเจติย์เป็นสแตนเลสทั้งหมดนับเป็นแห่งแรกของโลก อย่างไรก็ตามจากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้น พบว่า สถานที่ท่องเที่ยวเขาคอหงส์ยังไม่ใช่มุ่งหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากต่างจังหวัดมากนัก เว้นแต่จะเป็นชาวมาเลเซีย สัญชาติจีน ที่นิยมเดินทางมาสักการะพระโพธิสัตว์เจ้าแม่กวนอิม เนื่องจาก บริบทของพื้นที่เขาคอหงส์ยังไม่มีการพัฒนา หรือความดึงดูดใจ หรือการพัฒนาพื้นที่ให้ดูทันสมัยที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ หากเปรียบเทียบกับเมื่อก่อนที่มีการพัฒนาเป็นสวนสัตว์ หรือจะเป็น Ice Dome Hat Yai ยังมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวเยอะกว่าปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ที่นิยมมาเที่ยวก็จะเป็นคนในพื้นที่เดินทางออกกำลังกายมากกว่าการใช้จ่ายใช้สอยในพื้นที่ (tourist and Entrepreneur, 2022) ซึ่งในขณะเดียวกันหน่วยงานภาครัฐก็ได้ให้ความสนใจ และพยายามหาแนวทางพัฒนา แต่ยังไม่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนเนื่องจากยังขาดการร่วมกันพัฒนาระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจัง ขาดการบริหารจัดการที่ดี (จากการที่ผู้วิจัยลงพื้นที่ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ในวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2566)

จากปรากฏการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการนำไปสู่การพัฒนา เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว และบุคคลทั่วไป ทั้งนี้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ และยกระดับสถานที่ท่องเที่ยวได้นั้น นอกเหนือจากธรรมชาติที่สวยงามที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ แต่คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการการจัดการ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งหมดจึงล้วนเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อประเมินศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวและความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา



## การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่องศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

### แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว

สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (2545) ได้ให้แบบการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งต้องมีขั้นตอน และกระบวนการ ดังต่อไปนี้

#### 1) ประเภทของทรัพยากร

ทรัพยากรหลักที่เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว และทรัพยากรรอง เพื่อสนับสนุนทรัพยากรหลักในการดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยชนิดของทรัพยากร แบ่งได้ 5 ชนิด 1) ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ภูมิทัศน์ ภูมิอากาศ น้ำ พืช สัตว์ 2) ทรัพยากรวัฒนธรรม ได้แก่ ศาสนา มรดกวัฒนธรรมชาติพันธ์ 3) ทรัพยากรเหตุการณ์สำคัญ ได้แก่ งานมหกรรมแข่งขัน งานเทศกาล ธุรกิจ โชว์ต่างๆ 4) ทรัพยากรกิจกรรม ได้แก่ นันทนาการ และ 5) ทรัพยากรบริการ ได้แก่ การขนส่ง ที่พัก ด้านสาธารณูปโภค การต้อนรับ ร้านอาหาร สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการบริการ

#### 2) การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ หรือสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ สิ่งบริการกิจกรรมในพื้นที่นั้น มีความโดดเด่นอะไรบ้าง มีความสำคัญ และแตกต่างจากแหล่งอื่นเพียงพอที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน และในอนาคตได้ โดยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ ชื่อ ที่ตั้ง ฤดูกาล หรือเวลาเปิดทำการ การเข้าถึง การจัดการดูแลสิ่งอำนวยความสะดวก ใครจัดการ ติดต่อใคร การติดต่อประชาสัมพันธ์ สถิตินักท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยว ใครมาเที่ยว มาจากที่ไหน มาทำอะไร มีกิจกรรมอะไร ความพร้อมด้านทรัพยากรการบริการ ที่พัก ร้านอาหาร ลักษณะประชากรอย่างไร ค่าธรรมเนียม หรือค่าบริการภายในแหล่งท่องเที่ยว

#### 3) การประเมินทรัพยากร

ทรัพยากรนั้นมีสิ่งใดที่โดดเด่นกว่าและมีความแตกต่างอย่างไรจากที่อื่น มีจุดอ่อนใดต้องปรับปรุง การบริการมีคุณภาพเพียงใด ตลอดจนอุปสรรคต่อการพัฒนา สิ่งที่มีบทบาทในกิจกรรมปัจจุบันมีการวัดระดับการใช้ของนักท่องเที่ยวอย่างไร ทรัพยากรในพื้นที่นั้นมีประโยชน์อย่างไร ปัจจุบันการท่องเที่ยวประเภทใดเหมาะสม และจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวในอนาคตได้

### แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพด้านการท่องเที่ยว

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเอื้ออำนวยต่อการพัฒนา ต่อการปรับปรุง หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น มีจุดดึงดูดที่น่าสนใจในพื้นที่ และในแต่ละพื้นที่ย่อมมีศักยภาพที่ต่างต่างกัน (อุษณีย์ ผาสุข และสันติธร ภูริภักดี, 2560)

ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี (2563) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวไว้มี 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านสิ่งดึงดูดใจ หรือคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ลักษณะจุดเด่นในพื้นที่ ความสวยงาม บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ รวมไปถึงกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว
- 2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง หมายถึง สภาพเส้นทางท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทาง
- 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก หรือการบริการและการจัดการ ที่พัก ร้านอาหาร สถานบริการต่างๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และความปลอดภัย



4) ด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน หมายถึง การที่องค์กรท้องถิ่น ภาครัฐและภาคเอกชน ร่วมไปถึงประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนเอง

### วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลทั้งจากเอกสาร และการลงพื้นที่แบบเจาะจงผู้ให้ข้อมูลที่รู้จักและเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบันของเขาคอหงส์เป็นอย่างดี ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐผู้ที่มีประสบการณ์ และรับผิดชอบเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวหรือแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเขาคอหงส์ ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดสงขลา เทศบาลนครหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองคอหงส์ รวม 3 คน รวมถึงตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานหาดใหญ่ และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดสงขลา รวม 2 คน ผู้นำชุมชนในพื้นที่ ประธานชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) รวม 12 คน กลุ่มประชาชน รวม 12 คน และผู้ประกอบการร้านค้า รวม 6 คน ผู้ให้ข้อมูลจะต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่เขาคอหงส์ไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยผู้วิจัยทำการสอบถามเบื้องต้นก่อนเริ่มประเด็นการสัมภาษณ์ และกลุ่มนักท่องเที่ยว 10 คน รวมผู้ให้ข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 45 คน ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกบุคคลเหล่านี้ พร้อมสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วมผู้คนในพื้นที่ จำนวน 5 ครั้ง เพื่อมุ่งเน้นศึกษาหาตัวแปรนำมาสร้างเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ ศักยภาพการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกบริการและการจัดการ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเขาคอหงส์ และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์

### ผลการวิจัย

**วัตถุประสงค์ เพื่อประเมินศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวและความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา**

จากการศึกษาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่ เพื่อสำรวจสถานที่ พร้อมสังเกตสถานการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วมกับคนในพื้นที่ จำนวน 5 ครั้ง พบว่า ในช่วงที่สถานการณ์โควิด 19 ยังมีการระบาดอย่างรุนแรง ภายในแหล่งท่องเที่ยวไม่มีนักท่องเที่ยวแวะมาเยือน ทำให้ร้านค้าต่างๆที่อยู่ภายในสวนสาธารณะต่างพากันขาดรายได้ และเมื่อสถานการณ์โควิด 19 เริ่มดีขึ้น ส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากมาย รวมถึงผู้คนที่มาวิ่งออกกำลังกาย นั่งชมบรรยากาศยามเย็น กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยม ได้แก่ ให้อาหารปลา ระบายสีตุ๊กตาปูนพลาสเตอร์ เรือปั่นชมวิว และครอบครัวต่างพาลูกๆมาเล่นลานสนามเด็กเล่น ส่วนนักท่องเที่ยวขึ้นไปสักการะพระพุทธรูปประจำเมืองหาดใหญ่ และรอชมพระอาทิตย์ตก ซึ่งในช่วงวันหยุดที่ไม่มีกิจกรรมหรือเทศกาลใดๆ สถานที่จอดรถ และห้องน้ำมีบริการอำนวยความสะดวกอย่างเต็มที่ อาจจะชำรุดบ้างบางพื้นที่ แต่ในช่วงที่มีการจัดงานเทศกาลต่างๆสถานที่จอดรถยังไม่เพียงพอ ยามค่ำคืนบริเวณทางขึ้นยอดเขาคอหงส์ พบการมีวุ่นวายของกลุ่มวัยรุ่น ไม่ปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว อีกทั้ง

แสงสว่างระหว่างทางยังไม่เพียงพอ และยังไม่เห็นจุดเด่นด้านอื่นนอกเหนือจากธรรมชาติ หรือกิจกรรมที่หลากหลายภายในแหล่งท่องเที่ยว

จากข้อสรุปข้างต้น จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ความเห็นถึงแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ว่ามีความสวยงาม เป็นธรรมชาติ และเป็นที่ยู่งัก และเป็นที่ยินยอมของกลุ่มนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะชาวมาเลเซีย ได้แก่ ยอดเขาคอหงส์ สวนสาธารณะหาดใหญ่ และวัดเจติยีสแตนเลส แต่ทั้ง 3 แหล่งท่องเที่ยวยังสามารถพัฒนาได้อีก ได้แก่ การพัฒนาด้านกิจกรรมให้หลากหลาย การปรับปรุงทิวทัศน์ และการสื่อสารในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงประชาชนให้มีการบูรณาการพัฒนาร่วมกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดประเด็นในการรายงานผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวไว้ 4 ด้าน ดังนี้



ภาพที่ 1 บรรยากาศแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ ที่มา : ลามาเที่ยว. (2563). Hatyai Park

### 1) ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวพื้นที่เขาคอหงส์มีความโดดเด่นเฉพาะตัว มีความเป็นธรรมชาติที่สวยงาม และยังคงความอุดมสมบูรณ์ของชุมชนเมืองกิ่งชนบท แต่ยังคงการพัฒนาให้ถึงขีดสุดความสามารถ ที่จะตอบโจทย์นักท่องเที่ยวได้มากขึ้น ดึงคำสัมภาษณ์ประธานชุมชน “ต้องหาวิธีดีต้องเรียกแขก” (ไสว, 2566: สัมภาษณ์) โดยผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1.1) ยอดเขาคอหงส์ เป็นภูเขาสูงหนึ่งที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สวนสาธารณะ หาดใหญ่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเป็นธรรมชาติที่สวยงาม ระบบนิเวศมีความอุดมสมบูรณ์ มีจุดเด่นในเรื่องการขึ้นไปชมพระอาทิตย์ตก ชมทิวทัศน์ของเมืองหาดใหญ่มายาค่าคืน สักการะพระพุทธรูปประจำเมืองหาดใหญ่ รวมทั้งสักการะเจ้าแม่กวนอิม เท้ามหาพรหม และรูปปั้นช้างเอราวัณ จากการสอบถาม ดึงคำสัมภาษณ์ “พระพรหมบนเขาคอหงส์ เป็นจุดที่มาเลชอบไปมากที่สุด ชอบไปขอพร ขอหวย” (Pro, 2023: สัมภาษณ์) และมีร้านอาหารบนเขาให้นักท่องเที่ยวได้รับประทานอาหารอร่อยๆ กับวิวสวยๆด้านบน แต่ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวที่มีการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำส่วนใหญ่จะเป็นคนในพื้นที่มากกว่านักท่องเที่ยวจากต่างพื้นที่ ถึงแม้แหล่งท่องเที่ยวจะมีความสวยงาม มีความเป็นธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ แต่ยังคงขาดความคุ้มค่าในการทำให้รู้สึกอยากกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ จากการสอบถาม ดึงคำสัมภาษณ์นี้ “สถานที่ควรปรับทิวทัศน์ใหม่ เสริมจุดถ่ายรูปให้นักท่องเที่ยว มีร้านอาหาร ของกิน ของที่ระลึกให้หลายๆ พวงกุญแจ” (Ying, 2022: สัมภาษณ์) และจากการสอบถามชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รวม 7 ปี ดึงคำสัมภาษณ์นี้ “เขาคอหงส์ ไปดูพระอาทิตย์ตก ไปออกกำลังกาย สงขลายังมีจุดดึงดูดให้น่าไปเที่ยวมากกว่า เช่น เมืองเก่า ทะเลสาบ หาดใหญ่ จุดเด่น ของกินอร่อย แต่สถานที่ยังไม่ดึงดูด” (Foreigner, 2023: สัมภาษณ์) อีกทั้งจากการสอบถาม อดีตพนักงานโรงแรมแห่งหนึ่งที่เคยบริการชาวมาเลเซีย ดึงคำสัมภาษณ์นี้ “เคยพาลูกค้าขึ้นไปบนเขา พาไหว้เจ้าแม่กวนอิม พระพรหม พระองค์ใหญ่ ดูวิวถ่ายรูป แล้วก็กลับ ไม่เที่ยวซ้ำ ขึ้นไปไม่คุ้มค่า” (Uncle Chai, 2023: สัมภาษณ์)



1.2) สวนสาธารณะหาดใหญ่ เป็นสวนสาธารณะที่ใหญ่เป็นอันดับสองของประเทศไทย มีเนื้อที่กว่า 900 ไร่ เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว บรรยากาศยามเย็นร่มรื่น กิจกรรมที่นักท่องเที่ยว นิยม ได้แก่ เรือปั่นชมวิو การระบายสีตุ๊กตาปูนพลาสเตอร์ การให้อาหารปลา และลานสนามเด็กเล่น จากการสอบถาม ผู้ประกอบการในพื้นที่ร้านดั้งเดิม ดังคำสัมภาษณ์ “มันไม่มีอะไรที่มามีดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ก็คือคนให้อาหารปลา มานั่งระบายสี มานั่งกินแค่นั้นจบ คือจะให้มาเป็นทีเที่ยวแบบแต่ก่อนเขามีสวนสัตว์ คนมาดูสัตว์ได้ นอกจากเวลาเขาจัดงานแค่นั้น คนที่มาก็มาเป็นครอบครัวมานั่งพักผ่อน ตอนเย็นมาออก กำลังกายแค่นั้น” (Bow, 2023: สัมภาษณ์) แต่ทั้งนี้จากการสอบถามหน่วยงานดูแลพื้นที่ที่แจ้งว่า สวนสาธารณะยังมีสถานที่ที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่รู้จักรู้จัก และไม่ได้เข้าไปใช้บริการ ได้แก่ หาดใหญ่ซีวาสุข ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ ตั้งอยู่บริเวณสวนนกเก่า เป็นศูนย์การแพทย์ผสมผสาน เน้นการเรียนรู้และบูรณาการ ความรู้ด้านการแพทย์และภูมิปัญญา เป็นการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐเทศบาลนครหาดใหญ่ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งมีบริการตรวจรักษาโรคด้วยแพทย์แผนไทย กายภาพบำบัด วารีบำบัด ออบสมุนไพโร กิจกรรมที่ได้รับความนิยมที่สุด คือ “กิจกรรมแอโรบิคในน้ำ” และอีกหนึ่งสถานที่ที่ น่าสนใจ คือ ตลาดนัดสุขภาพ เปิดเฉพาะวันเสาร์-วันอาทิตย์ โดยหน่วยงานรัฐมีนโยบายให้เกษตรกร และผู้ประกอบการร้านสุขภาพนำสินค้าคุณภาพ สะอาด ปลอดภัย ไร้สารพิษ มาจำหน่าย และมีระบบการ ตรวจสอบสารปนเปื้อนในอาหารตามมาตรฐานสาธารณสุข และมีใบรับรองอาหารปลอดภัยสารปนเปื้อน เหมาะมากกับนักท่องเที่ยวกลุ่มรักสุขภาพ และจากการสอบถามนักท่องเที่ยว ดังคำสัมภาษณ์ “ควรพัฒนาให้มีพิพิธภัณฑ์ เหมือน ice dorm การจัดงานโคมไฟแบบเมื่อก่อน คาเฟ่ในสวนมีดนตรีให้ฟัง ดึงดูด นักท่องเที่ยววัยรุ่น การมาเที่ยวหาดใหญ่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเที่ยวกลางคืนมากกว่า” (Tangmo, 2023: สัมภาษณ์) ดังคำสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ อาศัยอยู่ตั้งแต่เกิด “เคยไปมาแล้ว 2-3 ปีที่แล้ว สวน เป็นสถานที่เด่น แต่ไม่เด่น ร้านอาหารน้อย กิจกรรมน้อยไป เคยไประบายสี ไม่มีแรงจูงใจให้ไปเที่ยวซ้ำ” และนี่คือสาเหตุหลักของแหล่งท่องเที่ยวสวนสาธารณะหาดใหญ่ต่อให้สถานการณ์โควิด 19 ดีขึ้น แต่การ จับจ่ายใช้สอยในแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวยังไม่ได้เพิ่มขึ้นจากก่อนโควิด ยังอยู่ในสภาพคงตัว ทำให้ หน่วยงานเทศบาลนครหาดใหญ่เร่งคิดโครงการจะจัดทำแผนระยะยาวปรับปรุงสวนสาธารณะให้ เหมือนกับสวนพฤกษศาสตร์นงนุช ดังคำสัมภาษณ์นี้ “ตอนนี้อยู่ระหว่างขั้นตอนการสำรวจพื้นที่ให้ เจ้าหน้าที่จากสวนนงนุชลงมาดูให้ จ้างที่ปรึกษาคนนอก ผู้ดูแล และสำนักงานการช่างร่วมกัน ภายใน 2-3 ปี โครงการนี้ประชาชนจะได้เห็นแน่นอน” (Pro, 2023: สัมภาษณ์) จะเปลี่ยนสวนสาธารณะไม่ใช่เพียง สถานที่พักผ่อน หรือออกกำลังกายอย่างเดียว จะทำให้เป็นสวนพฤกษศาสตร์ให้ความรู้ผ่าน QR Code เพิ่มกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว One Day Trip

1.3) วัดเจดีย์สแตนเลส (วัดพระมหาเจดีย์ไตรภพไตรมงคล) สถานที่วัดตั้งเด่นสง่าอยู่บนเขาคอกหงส์ ด้วยองค์พระเจดีย์มีความสวยงาม และแปลกตาโครงสร้างเหล็กทุกชิ้นเป็นสแตนเลสทั้งหมด เรียกได้ว่าเป็น “เจดีย์สแตนเลสแห่งแรกของโลก” จากการสอบถาม ดังคำสัมภาษณ์นี้ “จุดเด่นขององค์พระเจดีย์ ยาม เย็นพระอาทิตย์ตกมองเห็นองค์พระเจดีย์เป็นสีทอง ยามเช้าพระอาทิตย์ขึ้นมองเห็นองค์พระเจดีย์เป็น สีแดง ตอนกลางคืนเปิดไฟสว่างจะมองเห็นเป็นสีขาวนวล เมื่อถ่ายรูปจะมองเห็นเป็นสีเขียวทองอร่าม” (Jo, 2022: สัมภาษณ์) กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยม ได้แก่ นั่งสมาธิ สวดมนต์ ทำบุญไหว้พระประจำวันเกิด นั่งพักผ่อนจิตใจ เป็นต้น ผู้เดินทางมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวมาเลเซีย และคนไทยจีน ชาวไทยหรือ คนในพื้นที่ไม่ค่อยมาท่องเที่ยว หากมาก็เพียงแต่ถ่ายรูปแล้วกลับ ดังคำสัมภาษณ์นี้ “ช่วงแรกคนในชุมชน ไม่ขึ้นมาเลย เขาฟังแต่สิ่งไม่ดีว่าเป็นพุทธพาณิชย์ มันก็ปากต่อปากอยู่เหมือนกันว่าที่นี่ไม่ดีอย่างไรไปขึ้น เป็น



ธรรมกายบ้าง ชาวเลยไม่ดี แต่ว่าเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์มาตอนไหนก็ยังเหมือนเดิม มาเมื่อ 10 ปีที่แล้วยังไม่  
ตอนนี้ก็เหมือนเดิมไม่เคยเก็บตังค์ บางคนบอกมันเก็บตังค์โน้นนั่นนี่” (Jo, 2022: สัมภาษณ์) อีกทั้งสถานที่  
แห่งนี้ยังมีกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ทราบ ได้แก่ การนิมนต์พระมาฉันเพลในทุกวันที่ 27 ของ  
เดือน และวันเวียนเทียน วันพระใหญ่ มีการผูกผ้าช่วง 5 โมงเย็น จากการสอบถาม ดังคำสัมภาษณ์นี้  
“วัดเจดีย์สแตนเลสยังไม่น่าสนใจ มีแต่กิจกรรมไหว้พระ มีแต่ชาวมาเล คนไทยไม่ค่อยขึ้นไป ถ้ามี  
สกายวอล์คที่เขาจะทำน่าจะสนใจกว่า คงทำให้คนมากขึ้นได้” (Boy, 2023: สัมภาษณ์) นี่คือเหตุผลที่ทำให้  
นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ไม่ค่อยเดินทางมาท่องเที่ยวที่นี่ เนื่องจาก ยังขาดกิจกรรมที่น่าสนใจ ขาด  
การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงอาศัยการที่นักท่องเที่ยวลงรูปผ่านโซเชียลเท่านั้น ขาดการ  
สร้างการรับรู้เชิงบวก

ดังนั้น จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับด้านจุดดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเขาคองหงส์ สามารถสรุปได้  
ว่า แหล่งท่องเที่ยวเขาคองหงส์ ควรเพิ่มกิจกรรมให้หลากหลาย และการปรับทัศนียภาพหรือการนำ  
ธรรมชาติที่สวยงามของแหล่งท่องเที่ยวมาพัฒนาให้มากขึ้น เป็นจุดเช็คอินให้กับนักท่องเที่ยว จะสามารถ  
ตอบสนองความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวได้ และสามารถเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สู่  
ชุมชนมากขึ้น

## 2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง

แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขาคองหงส์เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่บนยอดเขาสูง 2 สถานที่ คือ ยอด  
เขาคองหงส์ และวัดเจดีย์สแตนเลส ซึ่งทั้ง 2 สถานที่ การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ค่อยสะดวกมาก  
นัก เส้นทางเข้าถึงมีความลาดชัน และค่อนข้างแคบ ผู้ขับขี่จะต้องมีความเชี่ยวชาญพอสมควร และ  
ส่วนแหล่งท่องเที่ยวสวนสาธารณะหาดใหญ่ เป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้อย่าง  
สะดวกสบาย โดยผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นจากคำสัมภาษณ์ได้ดังนี้

2.1) สวนสาธารณะ หาดใหญ่ สามารถเดินทางได้ทั้งทางบก และทางอากาศ ตั้งอยู่ติดถนนเส้น  
หลัก (ถนนกาญจนวนิช สงขลา-หาดใหญ่) ทำให้การคมนาคมทางบกนั้นสะดวก เส้นทางเป็นถนนลาดยาง  
การจราจรไม่ติดขัด มีป้ายมองเห็นชัดเจนเมื่อถึงจุดหมายปลายทาง และภายในสถานที่มีเจ้าหน้าที่คอย  
บริการเรื่องสถานที่จอดรถ และมีเพียงพอ เว้นแต่ในช่วงจัดงานเทศกาลอาจจะมีติดขัดบ้าง จากการ  
สอบถาม ดังคำสัมภาษณ์นี้ “เส้นทางสะดวก เข้า-ออก ได้หมด มีเจ้าหน้าที่คอยบริการ” (Siri, 2023:  
สัมภาษณ์)

2.2) ยอดเขาคองหงส์ และวัดเจดีย์สแตนเลส ตั้งอยู่บนเขาสูง การเดินทางสามารถใช้รถส่วนตัว  
หรือรถประจำทางได้เช่นกัน แต่ผู้ขับขี่จะต้องมีความเชี่ยวชาญ แม้เส้นทางจะเป็นถนนลาดยาง และถนน  
คอนกรีตก็ตาม จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวเป็นเนื้อความเดียวกันว่า “ยอดเขาคองหงส์  
เส้นทางอันตราย โดยเฉพาะตรงโค้งหักศอก การเข้าถึงยาก บางคนไม่ถนัดในการขับขี่ และยังมี การจับ  
กลุ่มมั่วสุมของกลุ่มวัยรุ่นระหว่างเส้นทาง กรณีไม่มีรถส่วนตัวมากจะมีรถวางในพื้นที่คอยให้บริการพาขึ้น  
ไปบนเขา แต่ก็ยังไม่เพียงพอ ในส่วนของวัดเจดีย์สแตนเลส จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลพบว่า  
“...ควรปรับปรุงถนนเส้นทางยังอันตราย เส้นทางมีความชัน ความกว้างของถนนมีแคบ เกิดเหตุกับ  
นักท่องเที่ยวที่ไม่ชำนาญเรื่องเส้นทางรถไหลลงข้างทางบ่อยครั้ง ในตอนกลางคืนไม่มีไฟส่องสว่าง บริเวณ  
ทางขึ้นมีปากร น่ากลัว วัดเจดีย์สแตนเลสมีมานานแล้วแต่เส้นทางถนนไม่ได้รับการปรับปรุง และป้ายบอก  
ทางแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ค่อยเห็นไป...” ดังนั้น ในเรื่องความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นจุดที่



สำคัญอย่างหนึ่ง หากสามารถเดินทางได้สะดวกจะสามารถช่วยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น

### 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก หรือการบริการและการจัดการ

แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขาคอกหงส์ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก หรือการบริการและการจัดการสามารถสรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

3.1) ยอดเขาคอกหงส์ ด้านบนแหล่งท่องเที่ยวไม่มีจุดบริการจำหน่ายสินค้าอาหารและเครื่องดื่มหรือจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกสินค้าชุมชนที่จะให้นักท่องเที่ยวได้จับจ่ายใช้สอย นอกเหนือจากจุดบริการดอกไม้ รูปเทียน และจุดบริการนั่งกระเช้าลอยฟ้า และ “เพิ่มแสงสว่างเส้นทางขึ้นและลงเขา เวลาอยู่จนค้ำทางลงมืด รู้สึกไม่ปลอดภัย เมื่อมีโจร หรือเด็กติดยามาทำอันตราย ” (Sivalai, 2023: สัมภาษณ์) จากการสอบถามแนวทางแก้ไขจากทางหน่วยรัฐที่รับผิดชอบ ดังคำสัมภาษณ์นี้ “โดนร้องเรียนเรื่องไฟ แสงสว่างบ่อ ก่อนหน้านั้นได้มีแผนเรื่องไฟ แต่เปลี่ยนแค่ไฟที่ชำรุด ไม่ได้เพิ่มจุดใหม่ แต่ทางหน่วยงานก็มีสายด่วนคอยดูพื้นที่โทรรายงาน เช่น จุดนี้มีมืด จุดนี้มีโจร จุดนี้อันตราย ทางหน่วยงานจะเร่งลงมือทำงานทันที” (Pro, 2566: สัมภาษณ์) รวมถึงการบริการในด้านอื่นๆ “รถบริการขึ้นเขาบางที่ชั่วโมงหนึ่งออกครั้งหนึ่ง ขาดการประชาสัมพันธ์นักท่องเที่ยวไม่รู้มารออยู่นาน” (Boy, 2023: สัมภาษณ์)

3.2) สวนสาธารณะหาดใหญ่ การบริการห้องน้ำใกล้เคียงไม่เพียงพอ มีจำนวนร้านอาหารน้อยเกินไปและไม่หลากหลาย จากการสอบถาม ดังคำสัมภาษณ์นี้ “สถานที่นั่งพักผ่อนไม่เพียงพอ ห้องน้ำควรปรับปรุง ร้านอาหารไม่ค่อยสะอาด อยากให้ลงทุนทีเดียวให้เกิดจะกินเท่าไรไม่ว่า แค่ควรพัฒนาให้เกิด” (Anonymous, 2023: สัมภาษณ์) และจากการสอบถาม ดังคำสัมภาษณ์นี้ “เจ้าหน้าที่ภายในแหล่งท่องเที่ยว ควรเปลี่ยนคุณลักษณะเป็นเจ้าบ้านที่ดีให้การต้อนรับ หรือให้การบริการนักท่องเที่ยว” (รองประธานชุมชน, 2022: สัมภาษณ์) ทั้งนี้ในเรื่องของการบริหารจัดการพื้นที่ให้มีความสะอาดของที่นั่งพัก โดยเฉพาะสระน้ำใหญ่ ควรวิธีดูแลเรื่องกลิ่นน้ำเน่าเสีย และออกกฎควบคุมการสูบบุหรี่ในสวนสาธารณะส่งผลให้บรรยากาศเป็นพิษ และกระทบกับนักท่องเที่ยวคนอื่นๆ

3.3) วัดเจดีย์สแตนเลส จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่า การบริการจุดที่นั่งพักด้านนอกเจดีย์ไม่เพียงพอ สถานที่ไม่สะอาด การบริการห้องน้ำไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งานและมีการชำรุด ทางเดินขึ้น-ลงไปห้องน้ำลำบาก หากมีผู้สูงอายุ หรือผู้พิการไปด้วยจะไม่สะดวกในการใช้ห้องน้ำ ไม่มีจุดบริการรักษาความปลอดภัย หรือเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำเส้นทางก่อนขึ้นเขา เนื่องจากมีผู้ดูแลสถานที่เพียงคนเดียว และที่สำคัญไม่มีร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม นี่คือสาเหตุหลักที่ส่งผลให้วัดเจดีย์สแตนเลส มีนักท่องเที่ยวไปเที่ยวน้อยกว่าแหล่งท่องเที่ยวที่กล่าวมาทั้ง 2 แหล่ง ทั้งที่มีจุดเด่น และความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติไม่แตกต่างกัน

### 4) ด้านการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

แหล่งท่องเที่ยวพื้นที่เขาคอกหงส์ในด้านการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน สามารถสรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

4.1) ยอดเขาคอกหงส์ และสวนสาธารณะหาดใหญ่ ยังขาดการร่วมมือกันในทุกภาคส่วน รวมถึงประชาชนในพื้นที่ยังขาดการให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง และจากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ พบว่า “บ่อยครั้งที่หน่วยงานภาครัฐมีโครงการ มีนโยบาย แต่ยังไม่เห็นการพัฒนาให้เป็นรูปธรรม นามธรรม เหมือนเขาทำอยู่แต่สวน ไม่มีเหตุจูงใจให้ประชาชนเข้าร่วมพัฒนา” อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐยังขาดการส่งเสริมความรู้ หรือเพิ่มทักษะให้กับประชาชนในเรื่องความรู้ทางการ

ท่องเที่ยว การต้อนรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการเป็นเจ้าของที่ดี และที่สำคัญหน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน มีการแบ่งแยกพื้นที่ในการพัฒนาอย่างชัดเจน ไม่มีการร่วมมือปรึกษาแนวทางการพัฒนาร่วมกัน ส่งผลให้ต้องประมาณในการพัฒนาไม่ราบรื่น

4.2) วัดเจดีย์สแตนเลส เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการสนับสนุนในเรื่องการพัฒนาพื้นที่จากหน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องน้อยมาก รวมถึงประชาชนในพื้นที่ยังไม่ค่อยให้ความสำคัญ หรือประชาชนบางกลุ่มยังมีอคติต่อสถานที่ จึงไม่เกิดความร่วมมือกัน” แต่ทั้งนี้หน่วยงานอาจจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอยู่บ้างเป็นบางครั้ง เช่น กิจกรรมการเดิน-วิ่ง หรือกิจกรรมรณรงค์เก็บขยะทางขึ้นเขาที่มีการจัดบ่อยครั้ง และจากการสอบถาม ดังคำสัมภาษณ์นี้ “น้ำที่นำมาให้นักท่องเที่ยวใช้ ยังต้องขนขึ้นมาใส่ท้ายกระบะไปเอามาจากหอประธาน เสาสัญญาณโทรศัพท์ที่ใช้อยู่ได้รับการเอื้อเฟื้อจาก บริษัททรูมูฟ เอช มาติดตั้งเสาสัญญาณให้”

### สรุปและอภิปรายผล



#### ภาพที่ 2 ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล

ตำบลเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ที่มา : ถ่ายโดยอาจารย์ผู้ร่วมลงพื้นที่ ช่วงเดือนธันวาคม 2565 – เดือนมีนาคม 2566

จากการประเมินศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาการใช้หลักเกณฑ์พิจารณา และกำหนดด้านศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญโดยใช้เกณฑ์จากงานวิจัย ปารีฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี (2563) ที่ได้กล่าวถึงเกณฑ์การพิจารณาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวไว้ 4 หลักเกณฑ์ คือ 1) ด้านสิ่งดึงดูดใจ หรือคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก หรือการบริการและการจัดการ 4) ด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ผลการศึกษามีข้อค้นพบที่สามารถต่อบัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ในการเอื้อต่อการพัฒนาภาพรวมทั้ง 3 แหล่ง ได้แก่ ยอดเขาคอหงส์ สวนสาธารณะหาดใหญ่ และวัดเจดีย์สแตนเลส มีสภาพแวดล้อมของสถานที่ที่มีความสวยงาม ต้นไม้ใหญ่ให้ความรู้สึกรรยากาศร่มรื่น เงียบสงบ คงความเป็นธรรมชาติ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เพราะบริบทของพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเมืองกึ่งชนบท ยังคงมีคนในชุมชนประกอบอาชีพทำไร่ทำสวน จึงทำให้ระบบนิเวศของพื้นที่ยังคงมีความเป็นธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และยังมีกฎหมายการดูแลและคุ้มครองปกป้องรักษาพื้นที่ของกรมป่าไม้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมการท่องเที่ยว (2564) ได้กล่าวว่าแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Attraction) หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน อาจจะเป็นความงดงามตามสภาพธรรมชาติ แต่เมื่อถูกทำลายแล้วก็จะหมดสภาพไป ไม่อาจฟื้นฟูคืนสู่สภาพเดิมได้โดยง่าย จึงต้องมีการรักษาทรัพยากรไว้อย่างดี



ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ทั้ง 3 แหล่ง มีจุดเด่นเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ แต่กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยววนน้อยเกินไป ยังไม่สามารถเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวจากนอกพื้นที่สนใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวได้มากพอ ขาดการพัฒนาด้านการส่งเสริมกิจกรรมให้หลากหลาย การปรับปรุงสถานที่ให้มีทิวทัศน์ที่สวยงาม หรือการจัดงานให้บ่อยขึ้นนอกเหนือจากงานตามเทศกาล หรือจะเป็นการนำจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวมาพัฒนาสร้างคุณค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยว เช่น สร้างกิจกรรม One day trip กิจกรรมศึกษาพืชพันธุ์ไม้ กิจกรรมตั้งแคมป์ กิจกรรมปั่นจักรยานรอบเขา รวมถึงกิจกรรมศึกษาเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เพราะ คนในพื้นที่ขาดการมองเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม หน่วยงานภาครัฐและเอกชนไม่ได้ให้การสนับสนุนการพัฒนาอย่างจริงจัง แหล่งท่องเที่ยวไม่ได้รับการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมใหม่ๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจูงใจให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชประวีณ์ ลิขิตศรีธัญญ์ และคณะ (2562) ศึกษาเรื่อง ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดพิจิตร ได้กล่าวว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควรส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวใหม่ๆ เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวที่ใดที่หนึ่ง คือ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมไปถึงการฟื้นฟู และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่พร้อมรองรับนักท่องเที่ยวตลอดฤดูกาลท่องเที่ยว

ด้านความสะดวกในการเข้าถึง จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่า การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวสวนสาธารณะหาดใหญ่ มีความสะดวก เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวอยู่ติดถนนเส้นหลัก (หาดใหญ่-สงขลา) มีป้ายบอกทางชัดเจน และสามารถเดินทางได้ทั้งรถส่วนตัว และรถโดยสารประจำทาง เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย สอดคล้องกับแนวคิดของ บุชบา สิทธิการ และสิริวิวัฒนา ไจมา (2553) ได้กล่าวว่า การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกก็จะทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น เปรียบกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงาม แต่ขาดความสะดวกในการเข้าถึง นักท่องเที่ยวจะไม่เดินทางไปเที่ยวชม แต่ทั้งนี้ในส่วนของแหล่งท่องเที่ยวยอดเขาคอหงส์ และวัดเจติยสถานเลส ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวไม่สะดวก และค่อนข้างอันตราย เนื่องจากทั้ง 2 แหล่งตั้งอยู่บนยอดเขาสูง เส้นทางถนนค่อนข้างมีความลาดชัน และถนนค่อนข้างแคบ หากนักท่องเที่ยวไม่มีความชำนาญในการขับขี่ จะต้องเหมารถโดยสารประจำทางขึ้นไป แม้แหล่งท่องเที่ยวยอดเขาคอหงส์จะมีรถรางคอยบริการ แต่บางครั้งก็ไม่เพียงพอ สอดคล้องกับ เมษะธาวิณ พลโยธี, สุธาธิณี หนูเนียม และสุวิชาดา สุกุลวานิชเจริญ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนไทรดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเขียงคาน จังหวัดเลย พบว่า การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวบางเส้นทางมีความสะดวก แต่บางเส้นทางค่อนข้างยาก จำเป็นต้องมียานพาหนะ และยังไม่ได้รับการพัฒนาถนน หรือเส้นทางให้อยู่ในสภาพดีและสามารถเดินทางได้อย่างสะดวกมากนัก

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก หรือการบริการและการจัดการ จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่า การบริการห้องน้ำไม่เพียงพอ มีสภาพชำรุดไม่สามารถใช้งานได้ จุดที่ตั้งห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยววัดเจติยสถานเลสไม่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวกลุ่มเด็ก ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการ เส้นทางเดินไปห้องน้ำไม่สะดวก และไม่ปลอดภัย สถานที่นั่งพักผ่อนน้อย การบริการรถรางในแหล่งท่องเที่ยวในช่วงที่มีทัวร์รถบริการไม่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว การบริการร้านอาหารและเครื่องดื่มไม่หลากหลาย ไม่มีร้านจำหน่าย



สินค้าของที่ระลึก สอดคล้องกับ อมราวดี คำบุญ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินความพร้อมทางการท่องเที่ยวของเมืองท่องเที่ยวขนาดเล็ก อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ตำบลเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานยังไม่ครบครัน การบริการนักท่องเที่ยวยังไม่ครบวงจร ขาดการบริหารจัดการที่ดี แต่ทั้งนี้ภายในสวนสาธารณะมีจุดบริการและเจ้าหน้าที่คอยดูแลเป็นจุดแจ้งเหตุด่วนเหตุร้ายอยู่ด้านล่าง หากเป็นความปลอดภัยระหว่างเส้นทางการขึ้นเขาไม่มีแสงสว่างที่เพียงพอ และยังมีการมั่วสุมของกลุ่มวัยรุ่น

ด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่า ประชาชน และคนในพื้นที่ไม่ได้มองเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม นัก อีกทั้งทางหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนไม่ได้มีการร่วมกันพัฒนาอย่างจริงจัง มีการแบ่งขอบเขตการดูแล และการพัฒนาอย่างชัดเจนไม่เกิดการร่วมมือ เนื่องจาก ประชาชนส่วนใหญ่เป็นคนที่ทำงานในเมืองจึงไม่ได้สนใจสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ส่วนคนในพื้นที่คาดหวังเพียงแค่ว่าวิ่งออกกำลังกายและนั่งชมบรรยากาศเพียงเท่านั้น จึงทำให้แหล่งท่องเที่ยวยังคงอยู่ในสภาพเดิมตามธรรมชาติไม่ได้รับการการพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงจากอดีตมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับ นุชประวีณ์ ลิขิตศรีณีย์ และคณะ (2562) ศึกษาเรื่อง ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดพิจิตร พบว่า ในจังหวัดพิจิตรมีแหล่งท่องเที่ยวบางส่วนที่ยังไม่เกิดความสามัคคีของประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียขาดความเข้าใจและการร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งนี้การท่องเที่ยวจะสามารถพัฒนาไปได้นั้น ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน การบริหารจัดการพื้นที่และจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่ประชาชน ชุมชนอย่างเป็นธรรม

### ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพในการท่องเที่ยวเขาคอหงส์ยังมีความเป็นธรรมชาติ ระบบนิเวศมีความอุดมสมบูรณ์ และมีศักยภาพทางด้านวัฒนธรรม แต่ยังคงขาดกิจกรรมที่หลากหลาย ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การตั้งแคมป์ในช่วงปลายปี กิจกรรม One Day Trip เดินป่าศึกษาพืชพันธุ์ธรรมชาติ หรือกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ปั่นจักรยานรอบเขา อีกทั้งกิจกรรมการเผยแพร่ศาสนา เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันหน่วยงานควรคำนึงถึงความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น เช่น การบริการรถรางขนส่งที่เพียงพอ มีการจัดตารางคิวขึ้น-ลง เพื่อประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบ รวมถึงความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว การติดตั้งแสงสว่าง กล้องวงจรปิดให้เพียงพอตลอดเส้นทางขึ้นเขา ป้ายเตือนอันตรายระหว่างทาง

### เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). สถิติด้านการท่องเที่ยว ปี 2565. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566

จาก <https://www.mots.go.th/news/category/655>

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). ททท. เปิดตัวเกม “ปีท่องเที่ยวไทย 2566” เร่งเครื่องยกระดับ

ห่วงโซ่อุปทาน กระตุ้นตลาดคุณภาพสู่ความยั่งยืน. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566 จาก

<https://thai.tourismthailand.org/Articles/>

นุชประวีณ์ ลิขิตศรีณีย์ และคณะ. (2562). ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดพิจิตร. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย, 14.



- บุษบา สิทธิการ และสิริวัฒนา ไจมา. (2553). การพัฒนาบทบาทองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและสนับสนุนความพร้อมของเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ในกลุ่มภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี. (2563). การศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านทุ่งมะปราง อำเภอกวนโดน และบ้านโดนป่าหน้น อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล. สุทธิปริทัศน์.
- เมษ์ธาวิณ พลโยธี, สุธาธิณี หนูเนียม และสุวิชาติ สุกุลวานิชเจริญ. (2565). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนไต่ดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. วารสารการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 18.
- ยุทธศาสตร์จังหวัดสงขลา. (2565). แผนพัฒนาจังหวัดสงขลา (พ.ศ. 2566 - 2570). สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566 จาก [https://www.songkhla.go.th/files/com\\_news\\_develop\\_plan/2020-07\\_1a959e630a5165d.pdf](https://www.songkhla.go.th/files/com_news_develop_plan/2020-07_1a959e630a5165d.pdf)
- ลามาทิพย์. (2563). Hatyai Park สวนสาธารณะที่เทพมากที่สุดในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2566 จาก <https://th.trip.com/moments/detail/hat-yai-24603-11506046>
- สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. (2545). เอกสารสรุปประกอบการเรียนการสอนรายวิชากลยุทธ์การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไสว. (11 มกราคม 2566). สัมภาษณ์. ประธานชุมชนบ้านคองหงส์.
- อมราวดี คำบุญ. (2557). การประเมินความพร้อมทางการท่องเที่ยวของเมืองท่องเที่ยวขนาดเล็ก อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย, 18(2).
- อุษณีย์ ผาสุก และสันติธร ภูริภักดี. (2560). การศึกษาศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวเสริมตางชี ตำบลคลองเคียน อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมวิทยาและการศึกษา. tourist and Entrepreneur. (30 November 2022). Interview. Tourists and Entrepreneurs in Khao Kho Hong Tourist Attractions.
- Ying. (30 November 2022). Interview. Tourists Khao Kho Hong.
- Jo. (30 November 2022). Interview. Site keeper in Stainless Steel Temple.
- Pro. (15 February 2023). Interview. government official.
- Sivalai. (15 February 2023). Interview. Tourists Khao Kho Hong.
- Siri. (15 February 2023). Interview. Tourists Khao Kho Hong.
- Foreigner. (13 March 2023). Interview. People in Khao Kho Hong area.
- Uncle Chai. (13 March 2023). Interview. People in Khao Kho Hong area.
- Bow. (13 March 2023). Interview. Entrepreneurs in Khao Kho Hong Tourist Attractions.
- Tangmo. (13 March 2023). Interview. Tourists Khao Kho Hong.
- Boy. (13 March 2023). Interview. People in Khao Kho Hong area.
- Anonymous. (13 March 2023). Interview. People in Khao Kho Hong area.